

Virtsateiden katetrointi

Minna Pyymäki
Asiantuntijasairaanhoitaja, uroterapeutti
Urologian poliklinikka/Tays

Katetrointi

- Kestokatetri on virtsatieinfektion riskitekijä, joten on tärkeää pyrkiä lyhentämään kestopatetrin käyttöaika vain aivan välttämättömään ja pyrkiä aktiivisesti katetrasta eroon aina kun se on mahdollista. (**Virtsatieinfektiot**Käypä hoito -suositus | Julkaistu: 14.06.2024)
- Työryhmä suosittelee, että mahdollisuuksien mukaan käytetään toistokatetrointi, kestopatetroinnin sijasta käytetään mieluummin kystostoomakatetria, joille se sopii.
- Käypä hoito-suosituksen mukaan kertakatetria laitettaessa puhtaat tekniikat ja steriilit tekniikat ovat ilmeisesti samanveroisia infektioiden kannalta, joten puhtaita suositellaan käytettäväksi.
- THL:n ohje (myös Pirhan) kertakatetrasta: Käsittele kertakatetria steriilisti instrumentilla tai mahdollisesta asettimesta, hygieniasuojasta tai yhdistäjästä. [Virtsarakon katetroinnin aseptikka - pirha.fi](https://www.pirha.fi/virtsarakon-katetroinnin-aseptikka)
- Kestokatetria ja kystostoomakatetria asetettaessa käytetään STERIILIÄ tekniikkaa. (**Virtsatieinfektiot**Käypä hoito -suositus | Julkaistu: 14.06.2024)

Milloin kestopatetri on tarpeellinen

- Kestopatetria ei tule käyttää rutiininomaisesti. Selkeitä indikaatioita ovat:
 - Akuutti virtsaumpi (rakossa > 1000 ml virtsaa)
 - Pitkäaikainen rakon tyhjentymisen häiriö
 - Tarkka virtsamäärän seuranta (esim. teho, leikkaus)
 - Haavanhoito kontaminaation estämiseksi
 - Palliatiivinenhoito, potilaan mukavuuden lisäämiseksi
- Vältä kestopatetria, jos mahdollinen vaihtoehto on:
 - Kertakatetrointi kestopatetrin sijaan
 - Kystostoomakatetri
 - Rakontyhjennys avustettuna
 - Kestovaippa tai virtsankeräimen käyttö (urinaali)

Ennen katetrointia

- Arvioi, onko katetri todella tarpeen, kestopatetri vai kertakatetrointi
- Katetroitavan alapesu edeltävästi vedellä.
- Pese kädet ja käytä käsidesiä sekä käsineitä.
- Käytä aseptista tekniikkaa. Varmista myös työskentelyalue.
- Varaa tarvittavat välineet, avustaja.
- Puhdista virtsaputken suu aukko huolellisesti.
- Valitse oikea katetrikoko ja –tyyppi (nelaton, pisarakärki vai Tiemann)

Katetroidessa

- Aseptista tekniikkaa noudatetaan koko toimenpiteen ajan.
- Älä koske katetrin steriiliin osaan.
- Varmista, että katetri etenee ilman vastusta ja on oikeassa paikassa. Katetria ei saa laittaa väkivalloin ja kestopatetrin tulee liikkua rakossa vapaasti!!!
- Kiinnitä kestopatetri turvallisesti, jotta veto ja hankaus vältetään.
 - Miehillä alavatsalle ja naisilla reiteen
- Liitä virtsapussi niin, että se pysyy aina rakon alapuolella.
- Muista vetää esinahka miehellä takaisin paikoilleen!
- Toistokatetroi riittävän usein!

Katetrin ollessa paikallaan

- Päivittäisestä hygieniasta huolehtiminen (vesipesu riittää).
- Virtsapussin tyhjentäminen aseptisesti.
- Virtsan vapaa kulkeminen keräyspussiin, ettei letku ole taitoksella.
- Vaihda virtsapussi ohjeiden mukaan. THLn ohje on tarvittaessa vaihto.
- Vältetään turhaa katetrin irrotusta virtsankeräyspussista. Reisipussin voi liittää isompaa "yöpussiin".
- Katetri poisto heti, kun sitä ei enää tarvita.

Potilaan ohjaus

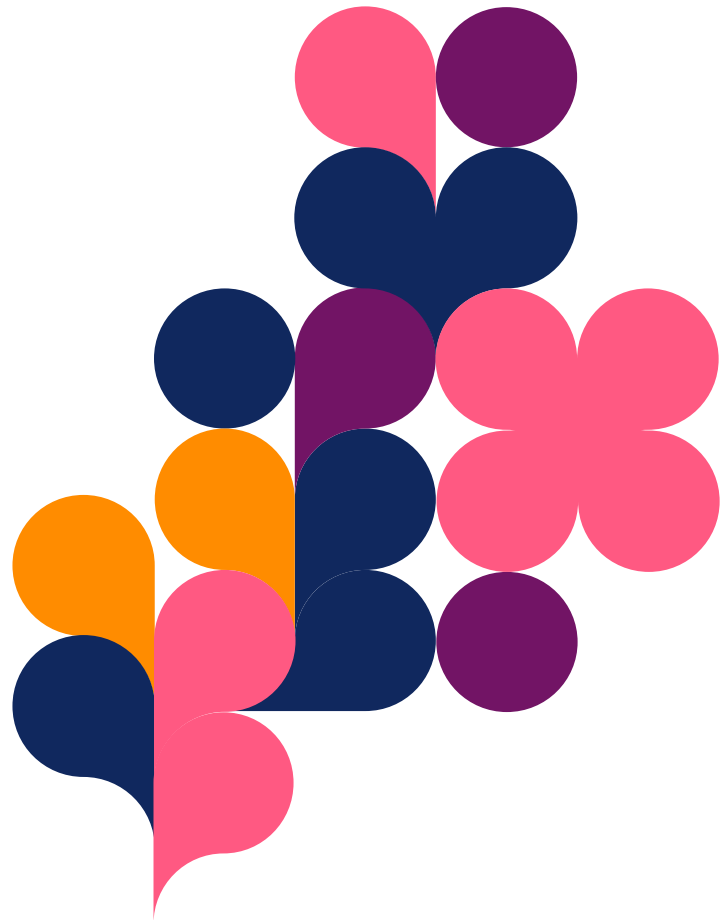
- Ohjaa potilas:
 - käsittelemään virtsapussia oikein, pussi rakkotason alapuolella
 - Katetroimaan rakko tyhjäksi riittävän usein [Toistokatetrointi - Potilasohjeet - intra.pirha.fi](https://intra.pirha.fi/toistokatetrointi-potilasohjeet)
 - huolehtimaan hygieniasta
 - juomaan riittävästi 1,5-2 l/vrk, ellei vasta-aiheita juomiselle ole
 - tunnistamaan infektion merkit
 - hakeutumaan hoitoon ajoissa

Muuta

- Ballongin tyhjennys omalla paineella, ei synny harjanteita
- Kestokatetrin aikana ei suoriteta “virtсарakon koulutusta”
- Kestokatetreissa suosi nelaton kärkistä katetria Tiemann-kärkisen sijaan
- Muista reisipussi virtsankeräysspussina, aiheuttaa etenkin ikääntyvillä vähemmän kompastumisvaaraa.

Lähteet

- Käypä hoito. **Virtsatieinfektiot (hoitoon liittyvät ja katetriperäiset infektiot).** Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, Hoitosuositus. 2026
- työryhmä.CDC. *Guideline for Prevention of CAUTI.*
- APIC. *Implementation Guide, 2025*
- Tambyah PA, Maki DG. Mayo Clin Proc.
- Nicolle LE et al. Clin Infect Dis, 2019.

KIITOS!

Minna Pymäki
Asiantuntijasairaanhoidaja, uroterapeutti
Urologian poliklinikka/Tays

minna.pyymaki@pirha.fi

Pirkanmaan
hyvinvointialue